

УДК 338.43:636.2

Вихопень Л.П., аспірант ©*Львівський національний університет
ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького***АНАЛІЗ СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ
СКОТАРСТВА**

Проведений аналіз стану галузі скотарства в Україні. Відображено та проведено порівняльну оцінку стану скотарства України з різними країнами світу. Проведено розрахунки перспективи розвитку галузі.

Ключові слова: *Сільське господарство, скотарство, молоко, яловичина, продукція.*

Постановка проблеми. Протягом всього історичного періоду розвитку суспільства виробництво м'яса було і залишається однією з провідних галузей сільського господарства, а також велике соціально-економічне, організаційно-технологічне й політичне значення для національної економіки. М'ясопродуктовий підкомплекс є водночас потужним джерелом розвитку тваринництва, сферою зайнятості сільського населення, складовою продовольчого ринку держави.

Аналіз останніх досліджень. Стан та перспективи розвитку галузі скотарства вивчають такі вчені, як: П. Березівський, Г. Черевко, І. Яців, В. Мессель-Веселяк, В. Микитюк, О. Онищенко, П. Саблук, В. Трегобчук, Р. Тринько, - та все ж таки залишається і надалі багато незрозумілого та не повністю дослідженого в цій, досить вагомій для держави, галузі агропромислового комплексу.

Мета статті. Провести аналіз розвитку галузі скотарства. Співставити галузь скотарства нашої держави та інших країн світу та зробити позитивні висновки для себе.

Виклад основного матеріалу. Виробництво продуктів харчування в усі історичні часи було й залишається для людства важливою і життєвою проблемою світового масштабу. Рівень забезпечення населення продовольством розглядається як найважливіший чинник і визначальний критерій рівня соціального життя будь-якої країни, життєздатності її економічної структури і державного устрою. У вирішенні цієї проблеми особлива роль належить тваринництву.

Ця сільськогосподарська галузь у розвинених країнах світу посідає провідне місце. Її рівень розвитку є визначним у забезпеченні продовольчої незалежності країни. Виробництво й споживання продуктів тваринного походження у світі складається під впливом природних, економічних, національних і релігійних чинників. Показник споживання є одним з основних при характеристиці рівня життя населення в країні та її регіонах. У комплексі ця група

товарів виступає невід'ємним елементом структури виробництва, що забезпечує продовольчу безпеку країни [1, ст. 200]

Скотарство має основну масу м'ясної продукції, цінної за вмістом високоякісних білків і незамінних амінокислот. У м'ясному балансі України яловичина і телятина становлять близько 35%. Науково обґрунтована норма споживання м'яса як необхідного продукту харчування становить 80 кг на одну людину в рік, у тому числі 36 кг яловичини і телятини [3].

За науково обґрунтованими нормами харчування людина має спожити в середньому 380 кг (у перерахунку на молоко) молока і молочних продуктів, у тому числі 120 кг молока у свіжому вигляді. На сьогоднішній день під впливом негативних процесів у сфері аграрного виробництва споживання даних продуктів значно скоротилося і становило в 2009 р. 212 кг молока і 49,7 кг м'яса [4].

Незважаючи на сприятливі в Україні умови для розвитку галузі тваринництва, обсяги виробництва та споживання продукції з розрахунку на одну особу не відповідають раціональним нормам і є значно нижчими порівняно з іншими країнами світу. Так, наприклад, у 2009 році в Україні обсяги виробництва м'яса (в забійній масі) на одну особу становили 42 кг, тоді як у Данії цей показник досягнув 345,6 кг, Ірландії – 196, Австралії – 190,3, Нідерландах – 152,3, США – 132,3 кг (таблиця 1) [1, ст. 200].

Таблиця 1

Виробництво яловичини і телятини на одну особу, кг

Країни	Рік			
	2006	2007	2008	2009
Україна	12,2	11,8	10,4	9,9
Австралія	100,7	106,8	102,3	100,9
Данія	23,7	23,9	23,6	23,4
Ірландія	134,0	133,4	121,1	113,9
Нідерланди	23,4	23,4	22,9	24,2
США	38,3	38,8	38,0	37,8

Джерело 1

Розвиток скотарства характеризується такими показниками: збільшенням поголів'я великої рогатої худоби, в тому числі корів; щільністю поголів'я худоби і корів з розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь; зростанням продуктивності скотарства, валового виробництва молока і яловичини; підвищенням рівня виробництва молока і яловичини з розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь.

Динаміка розвитку скотарства характеризується постійним зменшенням як поголів'я худоби, так і обсягів виробництва його продукції (табл. 2). Так, поголів'я худоби в усіх категоріях господарств зменшилось з 2006 р. по 2009 р. на 1,7 млн. гол., або майже в 0,7 рази, в тому числі корів відповідно на 0,9 млн. гол., або 0,7 рази. Внаслідок значного зменшення поголів'я, відповідно, відбувається зменшення обсягів виробництва продукції скотарства, а саме виробництво молока зменшилось у 0,8 раза, м'яса (в забійній вазі) у 1,2 раза.

Таблиця 2

Динаміка розвитку скотарства в Україні

Рік	Поголів'я ВРХ		Виробництво молока		Виробництво м'яса (у забійній вазі)	
	Всього, млн. гол.	в т.ч. корів	Всього млн. т	На одну особу населення, кг	Всього тис. т	На одну особу населення, кг
2006	6,5	3,6	13,3	346,8	1723,2	37,0
2007	6,1	3,3	12,3	317,2	1911,7	41,3
2008	5,5	3,1	11,8	254,0	1905,9	41,4
2009	5,1	2,9	11,6	252,0	1917,4	41,7

Суттєве зменшення поголів'я худоби та обсягів виробництва продукції скотарства призвело до того, що в 2009 році на одну особу населення було вироблено 252 кг молока та 41,7 кг м'яса, що менше, ніж у 2006 році.

Характеризуючи рівень розвитку скотарства в Україні, зазначимо, що в 2009 р. у середньому на 100 га сільськогосподарських угідь припадало 5079,0 тис. гол. великої рогатої худоби і було вироблено 11609,6 тис. т молока та 1917,4 тис. т м'яса (у забійній масі) [4].

У наш час ситуація на світовому ринку м'яса розвивається під дією одразу декількох головних факторів, кожен з яких вже сам по собі має змогу суттєво вплинути на загальну динаміку. Це, перш за все, ціна на енергоносії, коливання курсу американського долара, різке зростання цін на корми та величезний попит з боку азійських держав. Виявляється, що попит зріс, а пропозиція не встигає задовольнити потреби. Істотним є те, що м'ясо не так різко подорожчало, як зерно. В цілому очікується збільшення його кількості, але зростання виробництва за категоріями буде неоднозначним.

На велику рогату худобу припадає близько 30% світового виробництва м'яса. Головні виробники та постачальники світового ринку яловичини – Австралія, Бразилія, Нідерланди, Канада, США, Аргентина. Окремо слід зазначити Китай. Аналітики прогнозують, що найближчим часом тваринництво та виробництво його продукції саме цією державою займатиме провідне місце у світі.

Уряди цих країн забезпечують підтримку виробників, їхнє стимулювання та покращення генетичних ознак стада. Відбувається відродження тваринництва Австралії після минулої посухи та пом'якшення заборони на торгівлю яловичиною у Північній Америці, що було обумовлено «коров'ячим сказом».

Традиційними імпортерами яловичини залишатимуться Японія і Південна Корея. Нова Зеландія стрімко нарощує свій експорт. Очікується зниження імпорту яловичини країнами Євросоюзу, а також, постачання м'яса на світовий ринок Парагваєм та Уругваєм. Найбільше поголів'я великої рогатої худоби на м'ясо розводять у Латинській Америці (Бразилія, Аргентина, Мексика, Уругвай) і Східній Африці (Ефіопія), поголів'я овець і кіз в країнах Південно-Західної і Південної Азії (Іран, Туреччина, Індія, Пакистан) [2].

За розрахунками обсяги виробництва м'яса (в забійній масі) в Україні у 2015 році може бути доведено до 3127 тис. тонн, у 2020-му – 4302 тис. тонн і у 2030-му до 5056 тис. тонн, що має відбутися у господарствах всіх форм власності та господарювання. Проте найбільші темпи приросту мають відбуватися у

сільськогосподарських підприємствах, де у 2030 році буде вироблено 3308,0 тис. тонн м'яса проти 1917,4 тис. тонн у 2009 році (у забійній масі).

З урахуванням наявного потенціалу тваринництва, досвіду і традицій м'ясопродуктовий підкомплекс України повинен бути орієнтованим на експорт. Згідно з прогнозами у 2015 році він може запропонувати на зовнішній ринок 265,2 тис. тонн м'яса (у забійній масі), у 2020 р. – 488,3, а у 2030 році цей показник становитиме 778,9 тис. тонн [1, ст. 227].

Висновки.

Вітчизняний та світовий досвід ведення м'ясного скотарства свідчить про те, що для успішного розвитку цієї галузі необхідно мати спеціалізовані породи і типи м'ясної худоби, які добре пристосовані до природно-кліматичних умов регіону, сучасні витратні та енергозберігаючі технології, сталу кормову базу.

Література

1. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / [Присяжнюк М.В., Зубець М.В., Саблук П.Т. та ін.]; за ред. М.В. Присяжнюка, М.В. Зубця, П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселя, М.М. Федорова. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011. – 1008 с.

2. Економіка галузей скотарства [Інтернет ресурс]: <http://ua.textreferat.com/referat-9297-1.html>

3. Месель-Веселяк В.Я., Мазуренко О.В. Розвиток м'ясопродуктового підкомплексу України: За наук. Ред. акад. УААН П.Т. Саблука – К.: ННЦ ІАЕ, 2004. – 198 с.

4. Новоставська А. В., Свістула О. В. Світові тенденції розвитку тваринництва / А. В. Новоставська, О. В. Свістула // Науковий вісник «Асканія-Нова». – 2009. - № 2. – С. 4,5.

Summary

Vykhopen L.P., graduate student

*Lviv National University of Veterinary Medicine and Biogeotechnologies
named afterf S.Z. Gzhytskij*

CATTLE BREEDING STATE AND DEVELOPMENT PROSPECTS ANALYSIS.

The state of cattle breeding development in Ukraine was analyses. Comparable evaluation of the cattle breeding state in Ukraine with different countries of the world was presented and conducted. Calculations of cattle breeding development prospects were done.

Key words: *agriculture, cattle breeding, milk, beef, produce.*

Рецензент - к.е.н., доц. Батюк Б.Б.